

Polcra való

– főszerkesztői könyvajánlók –

Viga Gyula kutatói pályája elsősorban Miskolchoz, a Herman Ottó Múzeumhoz kapcsolódva teljesedett ki. A javak cseréjét, a táji gazdasági kapcsolatok történeti néprajzát több mint harminc éve

kutatja. Tudományos eredményeivel a lapunk olvasói is több alkalommal találkozhattak; *Hármas határon* című, 1996-os könyvében a Bodroghöz való népi kultúrájával foglalkozott. A jelen kötetet a javak cseréjének Kárpát-medencei történeti vázlata vezeti be, majd a szerző a tájak közötti gazdasági kapcsolatok térbeli alapjait ábrázolja. A javak cseréjének helyszíneiről és formáiról szóló fejezet a térszerkezetet és a folyamatok történetiségét, illetve – fő kérdésként – a felföldi vármegyék áruforgalmának néprajzi vonatkozásait tárgyalja. A negyedik fejezet a vízi és vasúti szállítás, valamint a fuvarozás társadalmi és kulturális összefüggéseit vizsgálja. Végül az „úton levő javak” közül a tájak közötti csere három fő csomópontja, a gabona, a bor és a só forgalmának néprajzi vonatkozásairól kapunk képet. Viga Gyula, számos rész tanulmányt követően, az összegzés igényével készítette el munkáját, amellyel 2011-ben elnyerte az MTA doktora fokozatot.

Viga Gyula: A tájak közötti gazdasági kapcsolatok néprajza. (A Felföld népeinek gazdasági kapcsolatai a 18–20. században). Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2013. 240 o. ISBN 978-615-5216-40-4

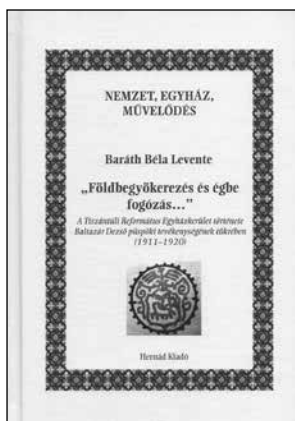

A történettudományban a monográfia mindig kutatás végi állapotot jelez, de nem feltétlenül szintézist. Az interpretáció legmagasabb fokára csak kevesen merészkednek, ismerve a „sokat markol,

keveset fog” elv csapdáját. Kalmár Melindának azonban ettől nem kellett tartania. A tíz éven át írt, negyed százados kutatómunkán alapuló kötet nemcsak terjedelme, hanem szemlélete miatt is egyedülálló. A szerző úgy tekinti át Magyarország második világháború utáni történelmét, hogy beilleszti a Szovjetunió történelmi-politikai periódusaiba. Korszakhatárként nem évszámokat alkalmaz, hanem a Lenin–Sztálin-, Hruscsov-, Brezsnyev- és Gorbacsov-korszakok eseményei és tendenciái az irányadó keretek. Az ideológia- és eszmetörténet hangsúlyos, de ez – ismerve a szerző korábbi publikációit – nem meglepő. Mindez kiegészül a nemzetközi kapcsolatok, a politika- és társadalomtörténet, a tudomány és a kultúra összefüggéseivel. A fő részek fejezetekre, azon belül a fél oldaltól a néhány lapig terjedő, szócikk-szerű leírásokra tagolódnak, szinte jelezve az áttekintés enciklopédikus igényét. A kötet a korszak kutatásának meghatározó jelentőségű állomása.

Kalmár Melinda: Történelmi galaxisok vonzásában. Magyarország és a szovjetrendszer 1945–1990. Osiris Kiadó, Budapest, 2014. 776 o. ISBN 978-963-276-198-5

Református egyháztörténetünk kiemelkedő személyisége Baltazár Dezső (1871–1936), egykori tiszántúli püspök. A hajdúböszörményi születésű férfiú a debreceni kollégiumban érettségizett, ugyanitt lelkészi képesítést szerzett, mellette jogot hallgatott. 1900-tól lelkész, majd esperes. 1907-ben az Országos Református Lelkészegyesület (ORLE) első elnökévé választották. 1911-ben óriási fölénnyel lett a tiszántúli egyházkerület püspöke, e szolgálatát (akárcsak az ORLE elnökségét) haláláig végezte. A szerző azonban nem életrajzot írt, hanem – Baltazár tevékenységét értelmezési keretként használva – az egyházkerület rendkívül mozgalmas egy évtizedét vizsgálta. Nem kisebb jelentőségű ügyek forogtak napirenden, mint a belmisszió kérdése, az egyházi oktatási reform, a debreceni egyetemalapítás, majd pedig a világháború, a forradalmak és a Monarchia széthullásának következményeként az egyházkerület területi felbomlása. A széles körű levéltári kutatáson alapuló kötet a *Nemzet, egyház, művelődés* sorozatban jelent meg, alapját a szerző 2004-ben megvédett doktori értekezése képezte.

Baráth Béla Levente: „Földbegyökerezés és égbe fogózás...” A Tiszántúli református Egyházkerület története Baltazár Dezső püspöki tevékenységének tükrében (1911–1920). Hernád Kiadó, Sárospatak, 2014. 248 o. ISBN 978-615-80132-2-2

Művelődéstörténeti konferenciát rendeztek Sárospatakon 2013 októberében, a jezsuita rend helyi megtelepedésének 350. évfordulója alkalmából. A két napos programban kassai és eperjesi kirándulás is szerepelt. A *Folia Collecta* sorozatban napvilágot látott kötet az elhangzott tizenegy előadást tartalmazza, első helyen a közelmúltban elhunyt R. Várkonyi Ágnes akadémikus nagy ívű áttekintését a 17–18. század fordulójáról. A továbbiakban regionális kitekintésű és lokális jellegű témák egyaránt fellelhetők, így a jezsuiták tevékenységének egri, eperjesi, kassai és sárospataki vonatkozásai, közte irodalmi, iskolai színjátás-történeti, bortermelési, sőt gyógyszerári (!) adatok. A konferencia és a könyv címe szándékosan kétértelmű: a „megújulás” nem csupán a történeti kutatás tárgya, hanem egyben a jelenkori sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény *jelzője* is. Az intézmény kiállításai, kiadványsorozatai, szakmai és közösségi programjai elősegítik egyháztörténeti értékeink tudatosítását, egyben növelik a város idegenforgalmi vonzerejét. A Gyűjtemény munkájával olvasóink a *Zempléni Műzsa* 2015. 2. számában részletesen megismerkedhettek.

Katolikus megújulás Északkelet-Magyarországon. Szerkesztette: Szabó Irén. Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény, Sárospatak, 2014. 264 o. ISBN 978-963-12-1056-9

A címlapot betöltő Aknay János-festmény a kötet egészének szellemiségét jelöli. A szerzőre egyébként is jellemző, választékos-meghökkentő címhasználat pontosan kifejezi a tartalmi sokszínűséget. Vitéz Ferenc – akinek nevét sokan a *Néző•Pont* folyóirat írójaként és kiadójaként ismerik – ezúttal kutatási területének 1995 és 2012 közötti terméséből válogatott. Az írások eredeti megjelenési helyei kulturális (*Agria, Alföld, Napút, Polisz, Zempléni Múzsza*) és szakfolyóiratok (*Ethnica, Médiakutató, Mediárium*), tanulmánykötetek, valamint a *Néző•Pont*, de akad első megjelenés is. A kötet 22 írást közöl, öt blokkban. Az elsőben a naiv művészet problémaköre kapott helyett, a másodikban kritikaelmélettel és vizuális kommunikációval kapcsolatos cikkek. A harmadik Krúdy-elemzéseket tartalmaz, elsősorban az író publicisztikáját vizsgálva. A következő rész („Angyalkapuk”) mondanivalója Giottótól Weöres Sándoron és Papp Károlyon át Aknay Jánosig ível, és szakrális szimbólumokat jár körül. Végül a francia művészet és kultúra néhány összefüggésébe nyernünk betekintést, Valéry, Guillevic és Rodin munkássága nyomán.

Vitéz Ferenc: Angyalkapuk és szövegíratok. Tanulmányok és esszék a szakrális, az irodalmi, a vizuális és az esztétikai kommunikáció köréből. Felsőmagyarország Kiadó, Miskolc, 2014. 287 o. ISBN 978-615-5354-11-3

A kötet a Sárospataki Képtárban 2013 folyamán lezajlott múzeumpedagógiai program foglalkozási eredményeinek összegzése, azzal a céllal, hogy a pedagógusok számára lehetséges mintaként szolgáljon a diákok művészeti nevelésének fejlesztéséhez. A gazdagon illusztrált, néhol szinte munkafüzet-jellegű könyv tartalmával, tipográfiájával, fotóival és hangulatával egyaránt követésre csábít. A programok résztvevői sárospataki és környékbeli települési általános és középiskolások voltak, munkájukat nyolc foglalkozásvezető szakember irányította, ők egyben a kötet szerzői is. A TÁMOP-3.2.8.B-12/1-2012-0004. pályázat keretében múzeumi nap, múzeumi órasorozat és tematikus foglalkozás-sorozat formájában tízféle programtípus, továbbá komplex nyári múzeumi napközi valósult meg. Ezek leírását, válogatott feladatlapjait, valamint a közös munka eredményeként a diákok alkotásait, illetve az alkalmazott pedagógiai módszereket egy-egy fejezet mutatja be. Szinte hihetetlen tanulói kreativitással találkozunk a könyv lapjain, miközben megmutatkoznak Sárospatak egyedülálló és oktatás-módszertani szempontból jól hasznosítható képzőművészeti értékei.

Múzeumpedagógia a Sárospataki Képtárban. Szerkesztette: Bordás István – Sándor Zsuzsa. Sárospatak Város Önkormányzata, Sárospatak, 2014. 156 o. ISBN 978-963-08-8647-5

A Magyar Állami Operaház alapításának 130. évfordulóján jelent meg az intézmény történetét összefoglaló, gazdagon illusztrált, informatív kötet, amely a magyar opera- és balettjátás történetét meséli el írásban és sok képen, az Erkel Színház száz évét is beleértve. A népszerűsítő jellegű mű szerzői Gara Márk, László Ferenc, Ókovács Szilveszter és Zsoldos Dávid. Az olvasó előtt aranykorok és válságperiódusok emlékei, legendás előadások, világhírű muzsikuskok, énekes óriások és kiemelkedő táncművészek jelennek meg. A kötet felépítése a történeti fejlődés ívét figyelembe véve ügyesen ötvözi a leíró részeket a „kis színesekkel”; a szerzők gyakran alkalmaznak tematikus közbevetéseket, szövegblokkok formájában. Illusztrációt – olykor többet is – szinte minden oldalon találunk. A 2013-ban „kinyílik a világ” szlogennel fémjelzett új arculatot önálló fejezetet mutatja be. A kötetet az Operaház örökös tagjainak arcképcsarnoka zárja. A dalszínház történetéről legutóbb 1984-ben, az alapítás centenáriumán adtak ki átfogó monográfiát. Figyelembe véve az elmúlt évtizedek jelentős művészetpolitikai, szervezeti és személyi változásait, az új szintézis mindenképpen időszerű volt.

Az Operaház története kezdetektől napjainkig. Szerkesztette: Devich Márton. Helikon Kiadó, Budapest, 2014. 196 o. ISBN 978-963-227-647-2

A mű a magyar tánc tudományi kutatás friss terméke. A téma – a bartóki alkotói elvek megnyilvánulása a néptáncművészetben – nem új keletű. Az ún. Magyar Iskola, ezen belül az első nemzedék (Molnár István, Rábai Miklós és Szabó Iván), illetve a második nemzedék (Galambos Tibor, Györgyfalvai Katalin, Kricskovics Antal, Novák Ferenc, Szigeti Károly és Timár Sándor) a táncpedagógusok, táncművészek, koreográfusok, kritikusok körében, s főként a néptánc-mozgalomban folyó közbeszédben állandó téma. A kérdéskör részletes kifejtésre azonban, ilyen terjedelemben, eddig senki sem vállalkozott. A közelmúltban elhunyt Zórándi Mária nem próbálkozott a téma minden oldalú bemutatásával, hiszen egyrészt még lezáratlan életművekről van szó; másrészt a kutatás megkövetelné a magyar és nemzetközi szociokulturális környezettel történő összehasonlítást. Inkább felmérte saját lehetőségeit és a koreográfusok eddigi életművében csak a bartóki modellhez való viszonyt, azaz a tradíció és a korszerűség fogalmának értelmezését vizsgálta. A könyv ezzel együtt hiánypótló, s egyben folytatásra váró munka. A kötet alapja a szerző 2009-ben megvédett doktori értekezése.

Zórándi Mária: A bartóki út. Pályaképek a színpadi néptáncművészet 20. századi történetéből. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2014. 168 o. ISBN 978-963-89842-3-4

Számunk szerzői

Baranyi Gergely 1989-ben született Keszthelyen. Költő, szerkesztő, a Debreceni Egyetem magyar nyelv és irodalom mesterszakán végzett, a LÉK Irodalmi Kör tagja.

Bátoriné Misák Marianna 1973-ban született Nagydobronyban. Református lelkész, egyháztörténész, a SRK Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtárának tudományos munkatársa, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tanársegéde.

Bertha Zoltán PhD 1955-ben született Szentesen. József Attila-díjas irodalomtörténész, kritikus, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv-, Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének habilitált egyetemi docense, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja.

Bolvári-Takács Gábor PhD 1967-ben született Sárospatakon. Kulturális menedzser, történész, jogász, a Honvéd Együttes Művészeti Nkft. ügyvezető igazgatója, a Magyar Táncművészeti Főiskola egyetemi tanára, lapunk alapító főszerkesztője.

Bónis Ferenc DSc 1932-ben született Miskolcon. Erkel Ferenc-díjas és Széchenyi-díjas zenetörténész.

Csák Gyöngyi 1950-ben született Kisvaszaron. Költő, ny. pedagógus.

Csontos Márta 1951-ben született Győrben. Gimnáziumi tanár, költő, író, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán doktorjelölt.

Farkas Gábor 1977-ben született Miskolcon. Költő, irodalomkritikus, tanár, a *Partium* szerkesztője.

Gerő András DSc 1952-ben született Budapesten. Széchenyi-díjas történész, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának tanszékvezető egyetemi tanára, a Közép-európai Egyetem egyetemi tanára, a Habsburg Történeti Intézet igazgatója.

Halászi Aladár 1940-ben született Szabolcsra. Ny. gimnáziumi tanár, író, költő, újságíró.

Koncz Péter 1982-ben született Budapesten. Ökológus, az MTA – Szent István Egyetem Növényökológiai Kutatócsoport tudományos segédmunkatársa, a Szent István Egyetemen doktorjelölt, az Ökolépték Egyesület elnöke.

Kozma Tamás DSc 1939-ben született Budapesten. Nevelésszociológus, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának emeritus professzora, az Oktatáskutató Intézet volt főigazgatója.

Martinkó József PhD 1945-ben született Budakeszin. Pedagógus, neveléstörténész, a Kaposvári Egyetem c. egyetemi docense, a budapesti Kövessi Erzsébet Baptista Szakközépiskola, Szakiskola és Gimnázium tanára.

Nyerges Gábor Ádám 1989-ben született Budapesten. Író, költő, az *Apokrif* c. folyóirat szerkesztője, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának PhD-hallgatója.

Nyirán Ferenc 1951-ben született Debrecenben. Költő.

Péterfi Ferenc 1951-ben született Budapesten. Közösségfejlesztő, a Nemzeti Művelődési Intézet osztályvezetője, a Közösségfejlesztők Egyesületének elnöke.

Papp Dénes 1980-ban született Miskolcon. Költő, dalszerző, a KISAVAS zenekar tagja.

Sándor Zsuzsa PhD 1953-ban született Nován. Tanár, festőművész, az egri Eszterházy Károly Főiskola Comenius Kar (Sárospatak) egyetemi docense, intézetigazgató.

Szibalmi Csilla 1988-ban született Szegeden. Költő, kritikus.

Zelnik Csaba Ákos 1966-ban született Pásztón. Közgazdász, tudományos kutató (Budapest).

MAGYAR NEMZETI TÁNCGYŰTTES
MŰVÉSZETI VEZETŐ: ZBURÁFSZKY ZOLTÁN

2016 MÁJUS 15.
Vasárnap 19:00 óra
GYIMES - Élő Martin Archivum
Gyimes

MAGYAR NEMZETI TÁNCGYŰTTES
MŰVÉSZETI VEZETŐ: ZBURÁFSZKY ZOLTÁN

2016 MÁJUS 16.
Hétfő 19:00 óra
KALOTASZEG ÉS BONCHIDA
Marosvásárhely

MAGYAR NEMZETI TÁNCGYŰTTES
MŰVÉSZETI VEZETŐ: ZBURÁFSZKY ZOLTÁN

2016 MÁJUS 17.
Kedd 19:00 óra
KALOTASZEG ÉS BONCHIDA
Kolozsvar

Honvéd
Férfikor
telőlen klasszikus

2016 MÁJUS 02-08.
Interaktív iskolai foglalkozások
a Bartók-évad keretében.
Aradtól Székelyudvarhelyig

WWW.MNTE.HU WWW.HONVEDART.HU

HONVÉD
EGYÜTTES

Támogató NKA
Nemzeti Kulturális Alap

Fenntartó ERDEI FŐGENYVÉNYEK
MUNDTUDOMÁNY

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM ALAPÍTVÁNY

Támogassa a Kollégiumot Alapítványunk közreműködésével!

Az Alapítvány folyamatosan nyújt támogatást:

- tanulmányi és szociális ösztöndíjakkal a gimnázium diákjai számára,
- pályázati lehetőségek révén a kollégium tanárainak a kiemelkedő munka elismeréseként,
- kulturális, sportprogramokhoz és iskolai rendezvényekhez.

Az Öregdiák-mozgalom vezetőjeként az Alapítvány:

- rendszeresen szervez továbbtanulást segítő mentornapot a gimnáziumban és vezetőképző hétvégét Sárospatakon,
- újra összehozza az egykori diákokat, ezért rendszeres tanévkezdő, tavaszközöntő és évváró találkozót szervez Budapesten,
- az Alapítvány tulajdonában álló Öregdiák Vendégházban (Bertalan – ház, 3950 Sárospatak, Kazinczy u. 40) találkozási és szálláslehetőséget biztosít,
- minden évben megrendezi a hagyományos Öregdiák Bált.

Kérjük, támogassa Ön is jövedelemadója 1%-ával és adományokkal a Sárospataki Református Kollégium Alapítványt.

A kuratórium elnöke: Bogdán Dániel.
Levelezési cím: 1154 Budapest, Tompa u. 70/A.
E-mail: info@patakidiak.hu. Honlap: www.patakidiak.hu.
Adószám: 19070520-1-05
Számlasszám: K&H Bank 10409015-50485253-57531007

[zemleqimuzsa.ua](http://www.zemleqimuzsa.ua)

9 771585 718000 16001

400 Ft